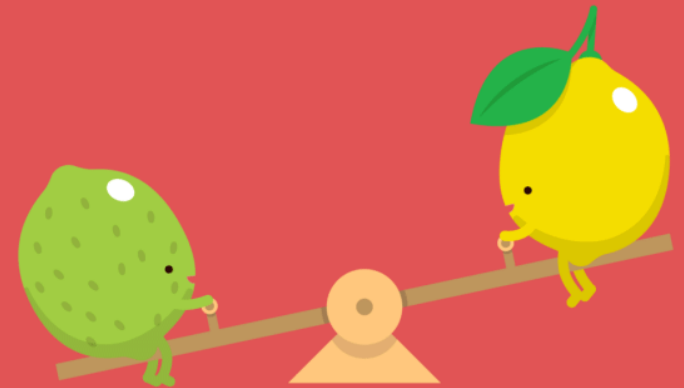

Esteettömyys ja saavutettavuus toiminnassa

Keskustanuorten johtajapäivät
10.12.2022

Mitä on esteettömyys?

- Puhekielessä/perinteisesti esteettömyydellä tarkoitetaan yleensä kaikenlaisten ihmisten huomioon ottamista fyysisessä ympäristössä
- Esteettömyys on kuitenkin laajempi käsite, joka tarkoittaa kaikille sopivan ympäristön ja tilojen lisäksi myös esim.
 - palveluiden tai tavaroiden helppokäyttöisyyttä
 - oikea-aikaista ja helposti ymmärrettävää tiedonsaantia
- Esteettömyyden edistäminen parantaa kaikkien yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan

Esteettömyys ja lainsäädäntö

- EU:n esteettömyysdirektiivi vaatii, että viranomaiset ja yksityinen sektori tekevät tietyt tuotteet ja palvelut esteettömiksi
 - Direktiivi on laitettava kansallisesti toimeen jokaisessa EU-maassa 28.6.2022 mennessä
 - Direktiivi tarkoittaa muutoksia myös Suomen lainsäädäntöön – tällä hetkellä hallituksen esitys on eduskunnassa valiokuntakäsittelyssä
 - Säännösten soveltaminen alkaa viimeistään 28.6.2025
- Esteettömyys on lisätty myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaan yleissopimukseen ihmisoikeutena

Fyysinen ympäristö

Rakennetun ympäristön saavutettavuutta edistävät mm.

- pienet tasoerot
- helppokulkuiset kulkuväylät
- tilavat hissit
- riittävän leveät oviaukot
- kevyet ovet
- kalusteiden ja varusteiden käytettävyys
- oikeanlainen toimitilojen kunnossapito

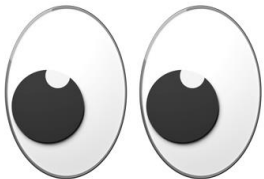
Auditiivinen ympäristö

- Esteetön kuuntelu-ympäristö on akustiikaltaan toimiva ja tilaa on tarvittaessa täydennetty erilaisin kuuntelujärjestelmin
- Kuulokojeen käyttäjiä auttaa tilaan asennettu induktiosilmukka, jonka välityksellä ääni siirretään suoraan kojeeseen

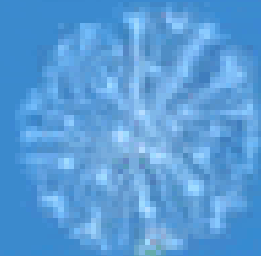
Visuaalinen ympäristö

- Hyvässä visuaalisessa ympäristössä on huomioitu mm.
 - riittävän hyvä valaistus
 - pintojen heijastukset
 - kontrastit
 - kalusteiden tai kulkuaukkojen erottuvuus
 - selkeä opastus

Sisäilma

- Rakennusten huono sisäilma voi aiheuttaa monenlaisia terveyshaittoja ja alentaa viihtyvyyttä
- Sisäilman haitat voi aiheuttaa esim. ulkoilmasta sisälle tunkeutuvat tai sisätiloissa muodostuvat kaasumaiset tai hiukkasmaiset epäpuhtaudet
- Huono sisäilma voi aiheuttaa päänsärkyä, väsymystä, pahoinvointia tai allergioiden ja astman kaltaisia oireita

Hajut ja hajusteet

- Tuoksuyliherkkyys tarkoittaa poikkeavaa tapaa reagoida voimakkaisiin tuoksuihin ja hajuihin
- Tuoksuyliherkkien hajuaisti ei ole tavallista herkempi, vaan heiltä puuttuu ominaisuus tottua tuoksuihin
- Esimerkiksi parfyymit ja tupakansavu voivat aiheuttaa tuoksuyliherkälle ikäviä reaktioita, kuten päänsärkyä, iho-oireita, pahoinvointia, huimausta ja hengenahdistusta
- Jopa voimakkaat mausteiden ja ruokien hajut voivat aiheuttaa reaktioita yliherkille
- Arviolta noin 10-40 prosenttia väestöstä kärsii tuoksuista

Mitä on saavutettavuus?

- Saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että verkkosivut ja mobiilisovellukset sekä niiden sisällöt ovat sellaisia, että kuka tahansa voisi niitä käyttää ja ymmärtää mitä niissä sanotaan
- Saavutettavuus on siis toisin sanoen verkkomaailman esteettömyyttä

Saavutettavuus ja lainsäädäntö

- EU:n saavutettavuusdirektiivi ja sitä seurannut digipalvelulaki vaativat tuottamaan digitaaliset palvelut saavutettavasti
- Digipalvelulaki astui voimaan 1.4.2019 ja saavutettavuusvaatimusten soveltaminen käynnistyi portaittain 23.9.2019
- Saavutettavuuden edistäminen on olennainen osa palveluiden digitalisointia

Verkkosisältöjen saavutettavuus

- Saavutettava verkkopalvelu on sellainen, että se on kaikkien ihmisten käytettävissä mahdollisimman helposti
- Verkkopalvelussa on helppoa navigoida, ja verkkosisällöt ovat ymmärrettävissä ja niihin pääsee käsiksi myös erilaisten avustavien teknologioiden avulla
- Saavutettavan sisällön tuottamisessa otetaan huomioon erilaiset ihmiset ja varmistetaan se, että tietoa on annettu myös useammalle kuin yhdelle aistille

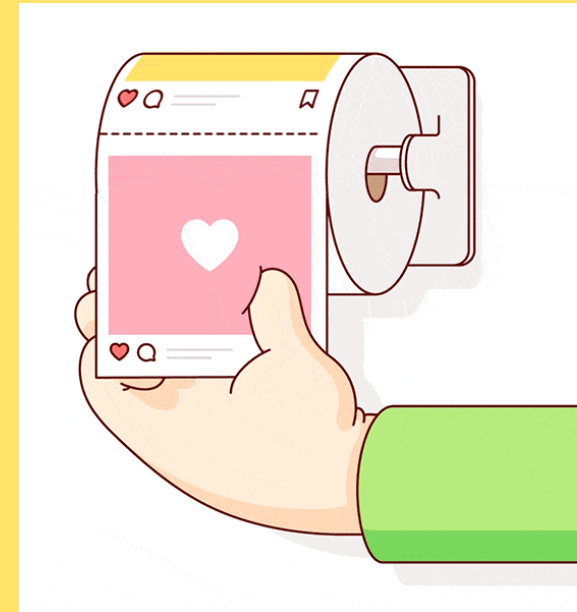
Sosiaalinen media >< verkkosivut

- Sosiaalisen median käyttö viestinnässä on arkipäivää ja tärkeä osa viestinnän kokonaisuutta
- Kannattaa kuitenkin varmistaa, että tärkeät päivitykset ja tiedot löytyvät ja ovat aina ajan tasalla organisaation verkkosivuilla, koska kaikki eivät seuraa sosiaalisen median kanavia

Saavutettavuus sosiaalisessa mediassa

- Sosiaalisen median kanavissa on asetuksia ja toimintoja, jotka parantavat saavutettavuutta
- Ohjeita saavutettavuuden parantamiseksi löytyy parhaiten kanavien omista ohjeista
- Esim. Facebookissa, Instagramissa ja Twitterissä on helppoa lisätä kuvia sisältäviin julkaisuihin vaihtoehtoinen teksti, jonka näkövammaisten käyttäjien apuvälineet lukevat

Käytännön vinkkejä sosiaalisen median saavutettavuuteen

- Vaihtoehtoisten tekstien lisääminen kuvien yhteyteen (ohjeita löytyy esim. [saavutettavasti.fi](https://www.saavutettavasti.fi))
- Aihetunnisteissa (hashtageissa) on hyvä käyttää isoja kirjaimia silloin, kun aihetunnisteessa on monta sanaa, esim. #IsoAlkukirjain #HelpompiLukea
- Emojien käytössä kannattaa muistaa maltillisuus
 - Usea peräkkäin oleva emoji saattaa näyttää kivalta ja tuoda väriä some-päivitykseen, mutta keskellä tekstiä niiden ymmärtäminen voi olla hankalaa ruudunlukuohjelman käyttäjille

Miten vaihtoehtoinen teksti laaditaan?

- Vaihtoehtoinen teksti ei ole sama asia kuin kuvateksti
- Kun laadit vaihtoehtoista tekstiä, mieti vastausta seuraaviin kysymyksiin:
 - Mitä tietoa jää saamatta, jos kuvaa ei näe?
 - Mikä kuvan tarkoitus on siinä paikassa, jossa se on?
 - Onko kuvan sisältö kerrottu ympäröivässä tekstissä?
- Hyviä käytännön vinkkejä vaihtoehtoisen tekstin laadintaan: saavutettavasti.fi

Vaihtoehtoinen teksti – esimerkki 1

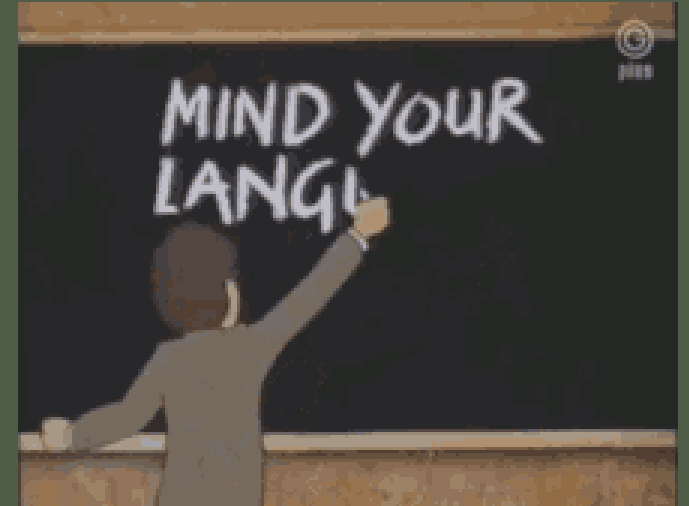
Kaksi hymyilevää,
nuorta naista istuu
kannettavan
tietokoneen kanssa
pöydän ääressä.

Vaihtoehtoinen teksti – esimerkki 2

Miriam Putula ja Hanna Markkanen istuvat hymyillen kannettavan tietokoneen äärellä kookkaiden viherkasvien ympäröimänä.

Selkeän yleiskielen pikaohje

1. Suosi tavanomaista ja helposti ymmärrettävää sanastoa.
2. Käytä aktiivimuotoisia verbejä. Vältä runsasta passiivin käyttöä.
3. Suosi sivulauseita lauseenvastikkeiden sijaan.
4. Kirjoita auki lyhenteet ja selitä uudet termit ainakin ensimmäisen maininnan yhteydessä.
5. Edistä informaation sujuvaa kulkua: kerro ensin tutut asiat ja laajat kokonaisuudet, sitten uudet asiat ja pienet yksityiskohdat.

Värit ja kontrastit

- Ota huomioon kuvien väri- ja kontrastivaatimukset esim. sosiaalisen median päivityksiä suunnitellessa
- Tekstin ja taustan värien välillä tulisi olla selkeä tummuusero – yksinkertaisinta on käyttää tumman sävyistä tekstiä vaalealla taustalla ja toisinpäin
- Videoissa tulisi olla tekstitys

CONTRAST

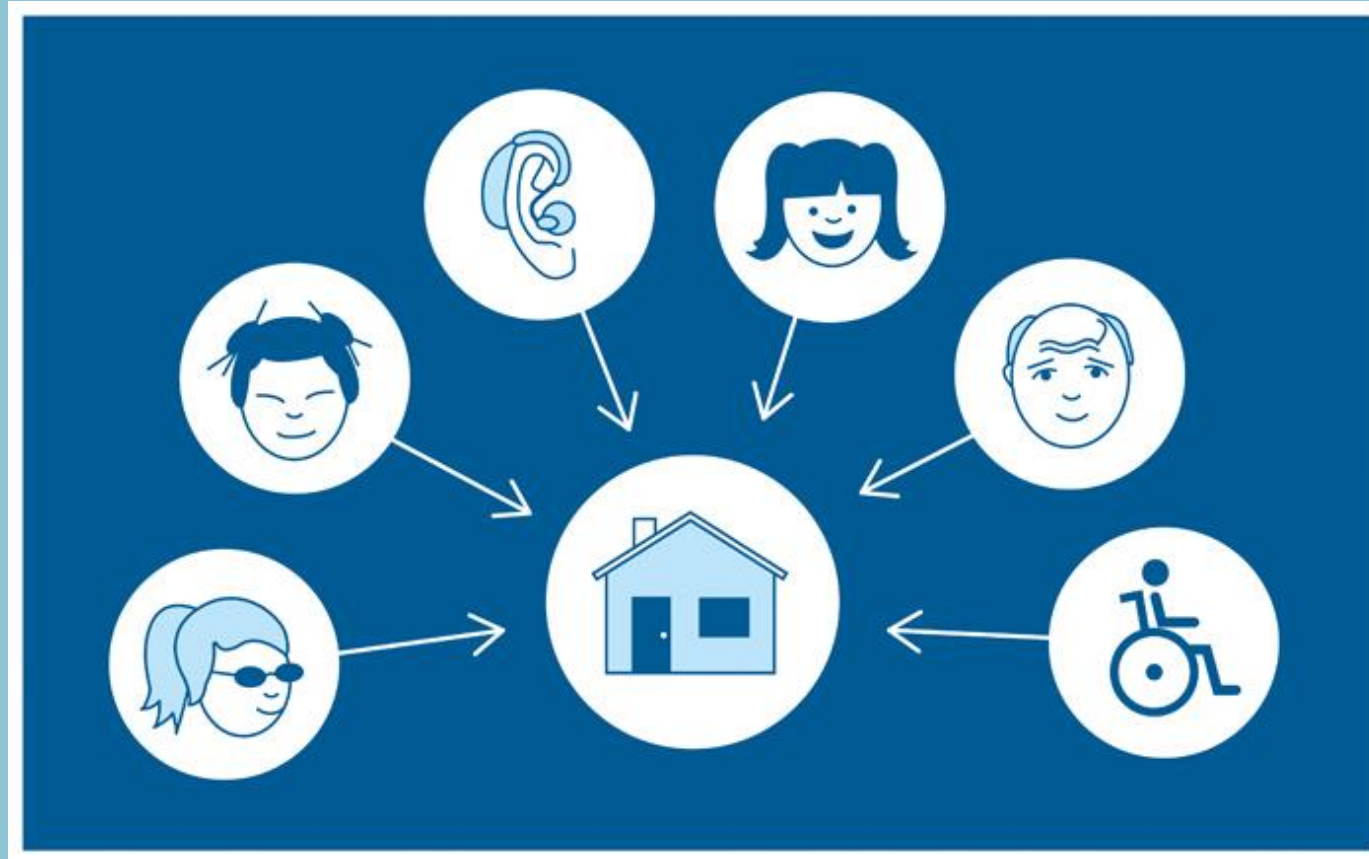
Miltä kontrastit näyttävät näissä kuvissa?

Harmaasävyinä kontrasti erottuu paremmin

Mitä ajatuksia heräsi?

Lähteet: Celia, Eduskunta, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Kotimaisten kielten keskus, Poutapilvi, Sosiaali- ja terveysministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Valtiovarainministeriö, Vates-säätiö